

OVERBESKYTTES. Vi risikerer å få en generasjon av uselvstendige og tafatte individer som er dårlig forberedt på å klare seg i en omskiftelig verden.

Slipp bomullsbarne fri!

Kronikk

ØYVIND KVALNES
filosof,
Humanistisk Akademi

Beskyttede tilværelser. Barn som vokser opp i dag lever gjerne i særdeles beskyttede tilværelser. Foreldrene passer iherdig på så de små ikke utsettes for fare. Sykling, klatring i trær og utforskning av nabolaget er aktiviteter som mange av dagens foreldre er vesentlig mer skeptiske til enn deres egne foreldre var. De foretrekker at barna blir i hjemmet, under oppsyn av voksne. Det sannsynlige resultatet er at vi får en generasjon av uselvstendige og tafatte individer som er dårlig forberedt på å klare seg i en omskiftelig verden.

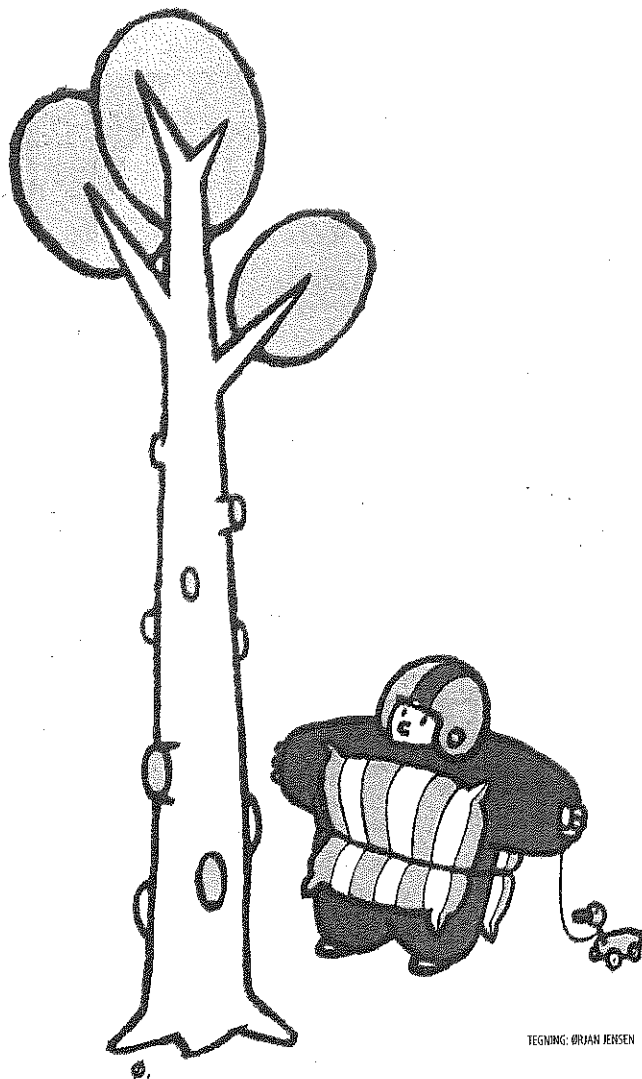
Barn som beskyttes mot enhver fysisk eller psykisk smell, får et tynt erfaringsgrunnlag å lære fra. Foreldrene polstrer dem med et tykt lag bomull, som skal ta av for alt det vonde som kan skje. Disse bomullsbarne skader seg kanskje mindre enn barn gjorde for noen tiår siden. Familiens plasterutgifter har sikkert blitt mindre. Men prisen å betale for færre skrammer og skrubbår er at smerteskelen skyves kraftig nedover. Det skal lite motgang til for å sette ut en person som aldri har hatt det vondt.

Krøppestasjonsradius. Overbeskyttelse av barn gir ulike utslag. Et av de viktigste er at barnas aksjonsradius har krøppestasjonsradius. Det samme fenomenet går igjen i flere vestlige land. I 1971 gikk åtte av ti engelske åtteåringer hjem fra skolen alene. I dag er tallet mindre enn én. Barn i denne alderen kunne tidligere bevege seg flere kilometer hjemmefra, med de voksnes samtykke. Denne friheten er også inndratt. I dag skal det være mulig å se barna fra kjøkkenvinduet, slik at en voksen kan kontrollere hva de foretar seg.

I mitt nabolag på Tåsen i Oslo får ikke åtte- og niåringer bevege seg alene de to-tre hundre meterne bort til en kamerat. Lekeplassen ligger fristende rett utenfor stuedøren, men der skal ungene ha med seg en voksen for å få bolte seg.

Klare seg selv. Tolvåringer har forbud mot å ta T-banen midt på lyse dagen. De ønsker å gå på kino sammen, men må holde seg hjemme til en voksen kan følge dem frem og tilbake. Ved bursdager er gaten utenfor feiringsstedet fullt av bilene til foreldre som frakter barna fra dør til dør. Også til trening og øvelser er det bare unntaksvis at ungene tar seg frem på egne ben. På denne måten reduseres faren for at barna møter skumle typer på veien, eller faller av sykkel. Det de blir fattige på, er opplevelsen av å klare seg selv. Bomullsbarne får ikke brukt sansene sine til å bli kjent med verden på egen hånd.

«Foreldre til bomullsbarne bygger opp et sikkerhetsregime som svekker ungenes mulighet til å utvikle seg til trygge og selvstendige individer.»

TEGNING: ØRJAN JENSEN

I boken *Paranoid Parenting* skildrer sosiologen Frank Furedi hvordan foreldres engstelse har ført til en dramatisk innskrenkning av barns frihet. Boken kom ut i 2001, og forfatteren ytret da et håp om at oppdragelsen av barn gradvis ville gli over i mer avslappede former. Tendensen i hans hjemland Storbritannia har gått i motsatt retning. Bomullsbarne er blitt utstyrt med enda tykkere polstring. Enkelte skoler har bannlyst ballspill og sisten i friminuttene, med den begrunnelse at de er farlige aktiviteter. Sekkeløp er også forbudt, etter at et

barn forstuet foten i et fall. Det offentlige har hatt en kampanje for å stoppe barn fra å klatre i trær. Potensielle klatregreiner er blitt saget av på tusenvis av trær over hele landet. De skamferte trærne står som symboler på en hysterisk forsiktighetskultur.

Beskyttelsesmani. Det er i første rekke foreldres dype engstelse for at noe vondt skal ramme barnet deres som er årsaken til beskyttelsesmanien. Har vi ikke også grunn til å være redde? Det kan virke som om verden var mer idyllisk og ufarlig for noen tiår tilbake. Da kunne foreldrene med god samvittighet la barna springe fritt omkring. Dette var før vi fikk de rystende skildringene av pedofile overgrep og vold mot barn.

I USA regnes én bestemt hendelse for å ha forårsaket et vendepunkt i foreldres

anstrengelser til å beskytte barna sine. I juli 1981 ble seksåringen Adam Walsh kidnappet da han var med faren sin til et kjøpesenter. To uker senere ble det maltrakterte hodet hans funnet av noen fiskere. Saken fikk enorm oppmerksomhet i mediene. Hendelsen førte til en dramatisk endring i hvordan amerikanske foreldre passet på barna sine. Kommentatoren Monica Hesse i Washington Post skriver i dag: «Adam Walsh var årsaken til at vi ikke kunne gå utenfor gjerdet når vi lekte i hagen. Vi som var barn på 1980-tallet, fikk ikke lov til å vente alene i bilen, ikke engang i ti minutter».

Mangle trening. Det er forståelig at vi foreldre rystes av skildringer av overgrep mot barn. Likevel gjelder det å finne mottrekk som står i forhold til sannsynligheten for at noe lignende skal skje med våre egne barn. Å skjerme dem fra alt som kan være vondt, har den kortsiktige effekten av at de slår seg mindre og trolig unngår overgrep. På lengre sikt blir de imidlertid dårligere skikket til å ha omgang med andre mennesker. De vil mangle trening i å foreta selvstendige vurderinger av situasjonene de havner i. Er dette en person jeg kan stole på eller ikke? Hvordan innleder jeg en samtale med noen jeg aldri har truffet før?

Barn trenger beskyttelse og omsorg, men hvor mye? Med Aristoteles kan vi si at det gjelder å finne en gyllen middevei mellom for mye og for lite. En britisk undersøkelse viser at ungdommer som er mest utsatt for mobbing er de som enten har opplevd å bli underbeskyttet eller overbeskyttet i barndommen. Etter å ha innhentet svar fra rundt 7000 ungdommer konkluderer forskerne Adrienne Katz og Ann Buchanan med at barn med foreldre som gir blaffen i sikkerhet og foreldre som bryr seg kolossalt mye om det, ofte får felles skjebne.

Den første kategorien møter verden alene, uten støtte og oppfølging fra voksne. Deres svakheter kan være påfallende for plageånd. Den andre kategorien barn er hjelpeløse så snart de er utenfor foreldrenes synsfelt, siden de er blitt vant til at voksne alltid ordner opp for dem. Også denne sårbarheten kan være lett å få øye på for dem som ser etter et offer. For barnas skyld gjelder det å styre inn mot den gylne middeveien, mellom under- og overbeskyttelse.

Sikkerhetsregime. Foreldre til bomullsbarne bygger opp et sikkerhetsregime som svekker ungenes mulighet til å utvikle seg til trygge og selvstendige individer. Vi trenger å bygge opp en bevissthet om hvilken risiko de små har godt av å utsettes for, som et ledd i å lære verden å kjenne. De må få lov til å bevege seg utenfor synsfeltet til mor og far, selv om det skulle bety at de kan komme til å slå seg mer. Og faktisk også selv om risikoen for at de møter skumle typer øker. La oss pakke barna ut av bomullen og gi dem mulighet til å romstere mer på egen hånd. Forskning på dette fenomenet viser utvetydig at overbeskyttede barn klarer seg dårligere over tid enn dem som får større handlingsrom fra foreldrene sine. Denne kunnskapen er allment tilgjengelig, og bør få konkrete og praktiske konsekvenser for hvordan vi oppdrar barna våre.

Debatt nett

Hitler var en kunnskapsrik mann, skriver Halvor Tjønn i kommentaren «Hitlers bibliotek» i dag.
Delta i debatten på ap.no

Debatt Leserforum

De to norske legene Erik Fosse og Mads Gilbert har bidratt med verdifull informasjon om virkningene av den israelske beskytningen, skriver Aasmund Willersrud.
Kultur side 11

Si iD

Debatt Si iD

«De fleste vil si at de drar på skolen frivillig for å møte vennene sine. Det kan ikke jeg si. Jeg kan bare si at jeg drar på skolen for å lære», skriver JaLa.
Kultur side 24